

DOI: <http://doi.org/10.31108/3.2019.3.4.13>

УДК 37.015:159.923

Якимчук Юлія Василівна, кандидат психологічних наук, доцент
Хмельницького національного університету
e-mail: super_pamela@ukr.net

РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація

Статтю присвячено дослідженню внутрішньої мотивації. У статті описані її характеристики, привернуто увагу до значення розвитку внутрішньої мотивації у вищій школі, розглянуті основні підходи у психології до вивчення цього явища. Відслідковано соціальні фактори, які впливають на розвиток внутрішньої мотивації. На основі вивчення та аналізу теоретичного матеріалу, присвяченого внутрішній мотивації, а також на основі практичного досвіду роботи у вищій школі автором розроблено рекомендації щодо розвитку внутрішньої мотивації у студентів вищих навчальних закладів на заняттях з іноземної мови: (1) частіше надавати студентам право вибору; (2) вчити їх самостійності; (3) не перевантажувати навчальний процес дуже ціленим моніторингом та регулюванням; (4) вивчати інтереси студентів та модулювати навчальні завдання так, щоб вони відповідали цим інтересам; (5) підбирати завдання оптимальної складності; (6) частіше пропонувати завдання, які дають студентам можливість активно реагувати, а не пасивно сприймати чи виконувати; (7) якомога більшою мірою наближати теорію до практики; (8) постійно забезпечувати зворотній зв'язок; (9) частіше пропонувати ігрові форми роботи або форми роботи з елементами гри; (10) ставити більше проблемних запитань, які стимулюють логічне мислення, творчий підхід; (11) працювати над створенням у колективі дружньої атмосфери; (12) працювати над створенням позитивного образу викладача; (13) частіше пропонувати форми роботи, спрямовані на кооперацію студентів; (14) намагатися краще ознайомитись з членами групи як особистостями; (15) пояснювати студентам необхідність виконання запропонованого завдання для розвитку їхньої компетентності.

Ключові слова: внутрішня мотивація, самодетермінація, автономність, компетентність, соціальні зв'язки

Якимчук Юлія Васильевна, кандидат психологических наук, доцент
кафедры Хмельницкого национального университета

РАЗВИТИЕ ВНУТРЕННЕЙ МОТИВАЦИИ У СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация

Статья посвящена исследованию внутренней мотивации. В статье описаны ее характеристики, привлечено внимание к значению развития

внутренней мотивации в высшей школе, рассмотрены основные подходы в психологии к изучению этого явления. Прослежены социальные факторы, влияющие на развитие внутренней мотивации. На основе изучения и анализа теоретического материала, посвященного внутренней мотивации, а также на основе практического опыта работы в высшей школе автором разработаны рекомендации относительно развития внутренней мотивации у студентов высших учебных заведений на занятиях по иностранному языку: (1) чаще давать студентам право выбора; (2) учить их самостоятельности; (3) не перегружать учебный процесс очень плотным мониторингом и регулированием; (4) изучать интересы студентов и модулировать учебные задания так, чтобы они отвечали этим интересам; (5) подбирать задания оптимальной сложности; (6) чаще предлагать задания, дающие студентам возможность активно реагировать, а не пассивно воспринимать или выполнять; (7) как можно в большей степени приближать теорию к практике; (8) постоянно обеспечивать обратную связь; (9) чаще предлагать игровые формы работы или формы работы с элементами игры; (10) ставить больше проблемных вопросов, стимулирующих логическое мышление, творческий подход; (11) работать над созданием в коллективе дружественной обстановки; (12) работать над созданием позитивного образа преподавателя; (13) чаще предлагать формы работы, направленные на кооперацию студентов; (14) стараться лучше познакомиться с членами группы как с личностями; (15) объяснять студентам необходимость выполнения предложенного задания для развития их компетентности.

Ключевые слова: *внутренняя мотивация, самодетерминация, автономность, компетентность, социальные связи*

Yakymchuk Yuliia Vasylivna, Ph doctor, docent of Khmelnytskyi National University

COLLEGE STUDENTS' INTRINSIC MOTIVATION DEVELOPMENT AT THE FOREIGN LANGUAGE LESSONS

Summary

The article is devoted to intrinsic motivation research. The features of intrinsic motivation are described, the attention is drawn to the significance of intrinsic motivation development in colleges, main approaches to study of this phenomenon that are available in Psychology are considered in the article. Social factors that influence intrinsic motivation development are tracked down. On the basis of study and analysis of theoretical material devoted to intrinsic motivation as well as on the basis of work experience in a college recommendations on college students' intrinsic motivation development have been worked out by the author: (1) to give the students the right of choice; (2) to teach them autonomy; (3) not to overload the learning process with very dense monitoring and regulation; (4) to study students' interests and modulate the tasks so that they agree with these interests; (5) choose the tasks of optimal complexity; (6) to offer more often the tasks that give the students the opportunity to react actively, but not perceive and perform passively; (7) to

approach theory to practice to maximum extend; (8) to provide feedback constantly; (9) to offer gamelike activities or activities that have game features; (10) to ask more problem questions that stimulate logical thinking, creative approach; (11) to work at creation of friendly atmosphere in the group; (12) to work at making up positive image of the teacher; (13) to offer more often activities directed to students' cooperation; (14) to try to get to know better the students as personalities; (15) to explain to the students more often the necessity to perform the set tasks for their competence development.

Key words: *intrinsic motivation, self-determination, autonomy, competence, relatedness*

Постановка проблеми. Мотивація лежить в основі дій кожної людини, спрямованості, наполегливості цих дій, а також є підґрунтям намірів людей. Тому мотивація є однією із центральних тем дослідження у психології. Але мотивація є багатофакторним явищем, а не чимось єдиним і неподільним. Студенти можуть однаково гарно виконувати завдання, але одні виконують ці завдання через інтерес до завдань та через задоволення, яке вони отримують у процесі їх виконання, а інші виконують ті ж завдання через те, що намагаються досягти похвали викладача, самоствердження у групі, отримання високих балів. Проте часто завдання виконуються і через інтерес до завдання, і намагання отримати високі бали. Тобто, в основі дій людини можуть лежати ті чи інші види мотивації або кілька її видів одночасно. Але саме розвинута внутрішня мотивація є внутрішнім стимулом особистості до навчання. Така особистість не потребує зовнішніх стимулів у вигляді нагород, привілеїв, похвали. Вивчення теоретичних та практичних аспектів внутрішньої мотивації дає ключ для вирішення цілої низки проблем студентів вищої школи: небажання вчитися, прогулювання занять, робота тільки над тими завданнями, які впливають на академічну успішність, неухважність на заняттях, невиконання домашніх завдань, небажання опрацьовувати додатковий матеріал, працювати самостійно.

Мета дослідження. Теоретико-методологічне обґрунтування чинників, що сприяють розвитку внутрішньої мотивації та надання практичних рекомендацій щодо стимуляції розвитку внутрішньої мотивації у студентів вищих навчальних закладів на заняттях з іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з тим, що розвиток внутрішньої мотивації є одним із ключових завдань вищої школи, це питання глибоко досліджується науковцями. Були дані визначення внутрішньої мотивації, описані її особливості, підкреслено її значення для ефективного навчання студентів (Захарко [1], Ільїн [2], Подоляк та Юрченко [4], Савчин [5]). Вченими також вказується на вплив соціальних факторів на розвиток внутрішньої мотивації студентів, а також на взаємозв'язок внутрішньої мотивації з характером навчальних завдань (Ryan та Deci [13]). На основі теоретичного аналізу проблеми зовнішньої мотивації розроблено тренінги для її розвитку (Климчук [3]). На сучасному етапі розвитку психологічної думки

активно досліджуються питання зв'язку внутрішньої та зовнішньої мотивації із зануреністю у роботу та з вигоранням студентів (Ariani [6]).

Викладення основного матеріалу. Основними видами мотивації є зовнішня та внутрішня. Якщо під зовнішньою мотивацією розуміють спонукання певної поведінки зовнішніми факторами (похвала, покарання, слава, визнання, гроші, подарунки, організація свят, подорожей, оцінки, дозвіл більше часу провести за улюбленими заняттями), то внутрішня мотивація обумовлена внутрішніми переконаннями, інтересами, особистісним вибором людини. Отже, внутрішньо мотиваційні стратегії застосовуються, якщо студенти вважають ціннісною саму діяльність, а не тільки винагороди, які вони отримують за успішне виконання цієї діяльності. Викладач може застосовувати три головні комплекси стратегій для посилення ролі внутрішньої мотивації у навчальній діяльності студентів: (1) використання менеджменту та стилів викладання, що відповідають потребам студентів у компетентності, соціальних зв'язках з іншими людьми, автономії; (2) планування видів навчальної діяльності, які студенти сприймають як цікаві та внутрішньо стимулюючі; (3) модифікація інших видів навчальної діяльності з метою включення рис, які б заохотили студентів займатися цією діяльністю [7].

Концепція внутрішньої мотивації з'явилася як реакція на теорію мотивації, яка ґрунтувалась на теорії потреб. Її поява була спробою збалансувати поняття, що поведінка людей обумовлюється їхніми потребами з поняттям, що ми часто беремо участь у діяльності, тому що ми цього хочемо, а не тому що ми відчуваємо у цьому потребу [8].

Deci та Ryan визначають внутрішню мотивацію в термінах наявності суб'єктивних усвідомлень та самовизначення. Внутрішня мотивація визначається ними як виконання дій скоріше заради задоволення, ніж заради якихось зовнішніх результатів. Вони зазначають, що внутрішньо мотивованих особистостей спонукають до дії скоріше радість, яку вони отримують від цієї діяльності чи виклики, ніж зовнішні стимули, тиск чи винагороди [10; 13].

Deci та Ryan запропонували три фактори, які сприяють самовизначеності (self-determination) у навчальному процесі: 1) надання студентам чітких пояснень мети та особистісної важливості кожної навчальної діяльності; 2) показувати студентам, що вам відомі їхні відчуття, коли викладач вимагає від них виконати завдання, яке вони не хочуть виконувати; 3) керувати студентами та використовувати інструкції, використовуючи чи стиль, що надає скоріше вибір, ніж контроль [11].

Ryan розробив свою версію теорії самовизначення, у якій пояснюється, як зовнішньо мотиваційні дії стають самовизначеними через процеси інтерналізації та інтеграції. Інтерналізація стосується трансформації зовнішньої регуляції чи цінності у внутрішню. Інтеграція – це процес, через який інтерналізовані регуляції та цінності інтегруються у своє «Я». Вчений виділяє чотири типи зовнішньої (extrinsic) регуляції, які призводять від зовнішнього контролю до автономної саморегуляції.

Зовнішня регуляція (external regulation) відбувається, коли наші дії регулюються зовнішніми винагородами, тиском, обмеженнями.

Поведінка студентів при виконанні завдання повністю регулюється винагородами, які вони отримують у разі успішного виконання завдання чи покараннями у разі невдалого виконання цього завдання.

Інтроєктна (introjected) регуляція відбувається, коли ми діємо через те, що ми вважаємо, що нам буде соромно, якщо ми діятимемо інакше. Ця регуляція є внутрішньою у тому сенсі, що уже не потрібно зовнішніх стимулів для виконання дії. Проте, у цьому разі поведінка все ще є реакцією на тиск у формі відчуття сорому, що є все ще зовнішнім стосовно нашого «Я». Інтроєктно регульовані студенти відвідують заняття та виконують завдання в першу чергу через те, що вони будуть відчувати перед викладачами, друзями, батьками сором за пропущені заняття та низькі результати.

Ідентифікована (identified) регуляція має місце, коли регуляція чи цінність приймається студентом як особистісно важлива та цінна. Цей вид регуляції спостерігається у студентів, які виконують завдання, тому що вбачають у набутих вміннях засіб для досягнення мети, наприклад, успішно навчатися у ВНЗ, можливість працевлаштування у майбутньому.

Інтегрована (integrated) регуляція – це найбільш самодетермінована форма зовнішньої мотивації. Вона є результатом інтеграції ідентифікованих цінностей і регуляцій у цілісне відчуття себе [12].

Дії, які є вищими на прямій від зовнішньої регуляції до інтегрованої є все більше самодетермінованими, а тому більш внутрішньо мотивованими діями. Проте, вони все ще є зовнішньо мотивованими, адже виконуються як засоби для досягнення певної мети. На противагу цьому, внутрішньо мотивовані дії виконуються заради самих себе.

Отже, необхідно заохочувати у студентів ініціативу самодетермінованого навчання під час навчального процесу, що призводить до внутрішньо мотивованого навчання. Зовнішню мотивацію застосовують до тієї міри, поки не сформується внутрішня. При цьому навчання необхідно організовувати так, щоб у результаті студенти опинялись на більш високому щаблі зовнішньої регуляції.

Інші концепції внутрішньої мотивації також підкреслюють суб'єктивні переживання протягом виконання завдання. Csikszentmihalyi наголошував на переживанні занурення у завдання. Він помітив, що це може трапитися, якщо завдання пропонує виклики, які відповідають нашим сучасним знанням та навичкам [9]. Внутрішньо мотивована діяльність не відчувається як засіб досягнення якоїсь мети, тут немає розділення засіб – досягнення.

Десі та Руан вважають, що соціальне середовище сприяє розвитку внутрішньої мотивації, якщо воно задовольняє потреби людини в автономії, компетентності, соціальних зв'язках (relatedness). Люди мають вроджену мотивацію відчувати зв'язок з іншими у даному середовищі, ефективно у ньому функціонувати та мати відчуття персональної ініціативи при виконанні дій. Якщо викладачі та атмосфера на заняттях підтримує задоволення цих потреб, студенти будуть почуватися самодетермінованими та внутрішньо мотивованими. В іншому разі вони почуватимуться контрольованими та зовнішньо мотивованими. Вчені розробили теорію когнітивного оцінювання,

що є субтеорією само детермінації. Теорія покликана визначити умови, які сприяють та які підривають внутрішню мотивацію. Для підтримки відчуття студентами самодетермінації, а отже, і для розвитку внутрішньої мотивації, необхідно надавати їм можливості для (1) автономії та вибору, та уникати досягнення повного контролю над поведінкою студентів; (2) задовольняти їхні потреби у компетентності та (3) відповідати на їхні потреби у соціальних зв'язках [13].

Викладачі, які підтримують автономію студентів, вважають, що для студентів важливо навчитися самим вирішувати свої проблеми. Вони намагаються залучити студентів до навчального процесу, даючи їм право вибору. Вони вчать студентів самостійно вирішувати проблеми шляхом організації дискусій та за допомогою інших технік, що сприяють розвитку їхньої автономії, а не нав'язують їм власні варіанти вирішення цих проблем.

Згідно з Valas та Sovik викладачі, які розвивають автономність у своїх студентів, завжди надають їм право вибору та зводять до мінімуму зовнішні стимули (оцінки, порівняння, конкуренцію, постійний щільний моніторинг) [14].

Викладач може дати право студентам вибрати книгу для самостійного читання, вибрати спосіб звітування з прочитаного (написати огляд книги, передати письмово її зміст, написати твір, презентувати книгу усно, обговорити книгу з групою студентів, які теж читали її), вибрати граматичну вправу для виконання, тему для презентації чи проектної роботи, вибрати форми роботи (індивідуальна, в парах, в групах, кооперативна чи змагальна). Студентам можуть пропонуватися на вибір нові види роботи чи такі, які вже ними виконувалися. Можна пропонувати на вибір завдання за рівнем складності. Це надає змогу студентам, які ще недостатньо закріпили базовий матеріал, удосконалити свої навички, а тим студентам, які його вже гарно засвоїли, спробувати перейти до вищого рівня завдань, спробувавши виконати творчу роботу або опанувати додатковий матеріал. Адже якщо першим нав'язати занадто складне завдання, вони не зможуть його виконати, і в результаті втратять мотивацію до навчання. Якщо ж давати однотипні нескладні вправи студентам, які уже опанували цей матеріал, вони будуть відчувати нудьгу та також втратять мотивацію до навчання. При цьому слід пам'ятати, що право вибору слід надавати не тільки студентам з високим рівнем знань, але й з низьким та середнім рівнем. Незважаючи на те, що такі студенти потребують більш детальних інструкцій щодо виконання завдань, їм теж необхідний досвід самодетермінації та саморегуляції навчання. При розробці матеріалів для вибору необхідно також враховувати інтереси та нахили студентів. При виконанні завдань, які для них цікаві, студенти розвивають необхідні для навчання навички, такі як читання, письмо, проведення дослідів, навички самостійної та командної роботи, навички пошуку, порівняння, узагальнення інформації, а також навички критичного мислення. Такі завдання поглиблюють інтерес студентів до певних царин знань, стимулюють їх залучати більше джерел інформації.

Студенти, яким надається право вибору, як правило, більш активні, проявляють більший інтерес до навчальної діяльності та показують вищі академічні досягнення та кращі результати тематичного контролю порівняно з тими, хто не має альтернативи. Такі студенти часто відчують, що їм нав'язують завдання ззовні, вони не відчують інтересу до завдань, виконують їх задля отримання балів.

У студентів викликають інтерес завдання, складність яких відповідає їхньому рівню знань та розвитку навичок. Такі завдання забезпечують оптимальні виклики та дають змогу студентам розвивати компетентність. Якщо рівень складності завдань не відповідає рівню розвитку знань та умінь студентів, то вони не викликають зануреності студента у виконання завдань та не є потенціалом для розвитку внутрішньої мотивації.

Ворфу виділяє види діяльності, які надають найбільші можливості задовільнити потреби у компетентності: (1) ті що дають змогу студентам активно реагувати та отримувати миттєвий зворотній зв'язок; (2) ігрові форми роботи та (3) ті що асоціюються з отриманням задоволення від виконаної роботи [7].

Студенти, як правило, надають перевагу діяльності, яка дає їм змогу активно реагувати: оперувати матеріалом, взаємодіяти один з одним чи з викладачем, а не просто читати чи слухати, переказувати, вчити напам'ять. Студенти мають часто отримувати можливість досліджувати, проектувати, дискутувати, розв'язувати проблеми, грати у рольові та ділові ігри, шукати причинно-наслідкові зв'язки, передбачати розвиток подій. Важливо включати ігрові елементи у навчальну діяльність студентів. Це стимулює інтерес до такої діяльності та, відповідно, є потенціалом для розвитку самодетермінації, а отже, і внутрішньої мотивації. У сучасній вищій школі все ще часто змушують студентів набувати знання заради самих знань, не показуючи, як їх застосовувати на практиці, наскільки вони необхідні для їхньої професійної діяльності. Спосіб засвоєння нових знань теж часто доволі традиційний і зводиться до запам'ятовування якоїсь частини матеріалу. На противагу цього, задля розвитку внутрішньої мотивації студенти мають застосовувати, аналізувати, синтезувати, оцінювати набуті знання. Студентів слід залучати до роботи в парах чи в групах задля розробки спільного проекту, вирішення проблемної ситуації, висунування гіпотез. Необхідно задавати не тільки запитання, які мають одну однозначну відповідь, але й запитання, які змушують думати, висувати пропозиції, доводити свою точку зору, дискутувати. Слід не просто ставити завдання прочитати, перекласти та переказати текст, а, наприклад, прочитати його в ролях, висловити своє ставлення до подій та до вчинків героїв, спробувати пояснити їхню поведінку, знайти її причини, написати сценарій п'єси за прочитаним текстом, розподілити ролі та зіграти окремі епізоди. При поясненні матеріалу викладач не повинен забувати про підкріплення розповіді прикладами, а також про використання візуальних стимулів: фотографій, малюнків, діаграм, таблиць, представлення моделей концепту, використання відео.

Отже, виконання завдань, де є можливість активно реагувати, сприяє тому, що студенти отримують набагато більше задоволення, ніж під час роботи над завданнями, де студенти є пасивними. Зацікавленість студентів роботою також підтримується в результаті отримання миттєвого зворотнього зв'язку, який може використовуватись ними як важіль, який визначає подальші реакції. Можливість отримати миттєвий зворотній зв'язок визначає популярність комп'ютерних навчальних ігор, комп'ютеризованих навчальних систем у навчальному процесі. Викладач повинен постійно забезпечувати зворотній зв'язок з конкретними студентами та групою в цілому. Якщо викладач не може здійснити миттєвий зворотній зв'язок, то може організувати такий зв'язок шляхом забезпечення студентів ключами правильних відповідей, інструкціями, як перевірити правильність виконання завдання, призначенням студента, який має перевірити роботи кількох одногрупників, або шляхом організації роботи в парах.

Для задоволення потреб студентів у соціальних зв'язках необхідно працювати над створенням у колективі дружньої атмосфери, сприятливої для навчання. Студенти мають вчитися працювати як єдиний колектив, допомагати та підтримувати один одного, толерантно ставитись один до одного, вчитися працювати у полікультурному середовищі, набувати навички виконання командної роботи. Необхідно також створювати позитивний образ викладача. Для створення цього образу потрібно надавати психологічну підтримку студентам на їхньому шляху до опанування нових знань та навичок, вміти уважно вислухати, вчасно зрозуміти проблеми, які виникли або можуть виникнути у студента під час вивчення курсу та запропонувати шляхи вирішення цих проблем. Якщо студенти відчувають себе частиною дружнього колективу та сприймають викладача як людину, яка допомагає їм оволодіти курсом, то це сприяє задоволенню потреб у соціальних зв'язках. Навчання у колективах, де панує дух ворожості один до одного, нездорової конкуренції, де викладач сприймається тільки як людина, яка вимірює досягнення, а не допомагає їх досягнути не сприяє задоволенню потреб студента у соціальних зв'язках, а отже, система самодетермінації є позбавленою одного із основних її компонентів.

Для задоволення потреб студентів у соціальних зв'язках необхідно часто надавати студентам можливість співпрацювати зі своїми одногрупниками. Така робота може здійснюватися в парах, малих групах чи навіть в межах цілої групи. Вони можуть обговорювати якусь проблему, консультувати один одного, працювати над завданням, метою якого є представлення спільного продукту: проекту, доповіді, презентації, огляду книги, фільму, якогось закладу, розіграшу сценки. Групова робота може бути спрямована на конкуренцію між її членами. Така робота стимулюється зовнішніми чинниками (отримання перемоги, більше балів і т. ін.). Є ж суто кооперативні види роботи, які стимулюють розвиток внутрішньої мотивації. Найбільш відомі із таких видів роботи є навчання разом, метод кейсу, групове дослідження, метод джигсо (jigsaw), гра «лабіринт».

Метод навчання разом передбачає виконання якогось навчального завдання у групах по 5 – 6 студентів. Викладачу необхідно слідкувати за тим, щоб кожен учасник виконував якусь частину роботи, щоб робота справді була кооперативною, щоб у мікрогрупі панувала атмосфера доброзичливості та поваги один до одного.

Метод кейсу передбачає спільне вирішення проблемної ситуації у результаті її обговорення. Як правило, ці ситуації мають кілька шляхів вирішення. Група обговорює ці шляхи та представляє той, який, на їхню думку, є найбільш ефективним та оптимальним.

Метод групового дослідження включає роботу у групах від 2 до 6 студентів. Вони вибирають тему проекту, висувають гіпотезу, обговорюють план, шукають джерела інформації, ділять роботу між учасниками, виконують дослідження та разом звітують про його результати.

Метод джигсо полягає у тому, що кожен учасник групи має частину інформації, доступну тільки йому/їй. Наприклад, кожен учасник групи має уривок якоїсь розповіді. Завданням є розповісти цю частину іншим учасникам групи та разом розташувати їх у правильній послідовності. Ця частина інформації може бути знайдена іншими учасниками групи також методом запитань – відповідей. Робота є недостатньою та не може бути завершена, поки всі частини інформації не будуть правильно застосовані у цій спільній роботі, так само як не може бути завершене складання пазлу поки не будуть використані всі окремі частини.

Гра в лабіринт передбачає покроковий розвиток якоїсь ситуації шляхом обговорення та прийняття одного можливого рішення із кількох запропонованих на кожному кроці. У результаті студенти або заходять в тупик лабіринту (якщо їхні рішення не були доскональними), або успішно з нього виходять (якщо прийняті рішення були правильними).

Бажано часто міняти склади груп, щоб кожен студент вчився працювати з усіма своїми одногрупниками. Ми пропонуємо утворювати такі групи спонтанно. Для цього можна, наприклад, попросити студентів перед початком роботи витягнути картки з позначкою, в якій групі він/вона буде працювати.

Для формування дружної атмосфери у групі, а отже і для задоволення потреб студентів у соціальних зв'язках необхідно пропонувати види роботи, спрямовані на те, щоб студенти групи більше знали один про одного. Такими завданнями може бути розповідь про улюблену книгу, фільм, улюблених героїв, членів родини, друзів, розповідь про похід у театр, кінотеатр, кафе, завдання, яке передбачає поділитись враженнями від подорожі, емоціями від улюбленої пісні чи іншого музичного твору. Якщо студенти краще будуть знати один одного, вони матимуть більше тем для обговорення, будуть набувати нового досвіду спілкування, що задовольняє потребу у соціальних зв'язках. Крім того, це надає додаткову інформацію про інтереси студентів.

Методологічне значення. На основі вивчення та аналізу психологічної літератури, присвяченої проблемі зовнішньої мотивації, автором було розроблено рекомендації щодо розвитку внутрішньої мотивації у студентів вищих навчальних закладів на заняттях з іноземної мови. Виконання цих

рекомендацій значною мірою прискорить розвиток внутрішньої мотивації, що означає, що студентам буде непотрібне постійне зовнішнє стимулювання навчальної діяльності, і вони зможуть краще реалізувати свій потенціал до навчання.

Висновки. Отже, мотивація – це складне багатofакторне явище, яке лежить в основі поведінки людини, визначає її спрямованість та наполегливість, а також визначає наміри людини. Внутрішньо мотивовані студенти виконують завдання завдяки внутрішнім факторам, таким як інтерес до нього, через виклики, які стоять перед ними, задоволення від самої діяльності та відчуття радості, яке виникає після її виконання. На основі аналізу наукової літератури, присвяченої темі внутрішньої мотивації ми розробили рекомендації щодо стимуляції розвитку цього виду мотивації: (1) частіше надавати студентам право вибору; (2) вчити їх самостійності; (3) не перевантажувати навчальний процес дуже щільним моніторингом та регулюванням; (4) вивчати інтереси студентів та модулювати навчальні завдання так, щоб вони відповідали цим інтересам; (5) підбирати завдання оптимальної складності; (6) частіше пропонувати завдання, які дають студентам активно реагувати, а не пасивно сприймати чи виконувати; (7) якомога більшою мірою наближати теорію до практики; (8) постійно забезпечувати зворотній зв'язок; (9) частіше пропонувати ігрові форми роботи або форми роботи з елементами гри; (10) ставити більше проблемних запитань, які стимулюють застосування логічного мислення, творчий підхід; (11) працювати над створенням у колективі дружньої атмосфери; (12) працювати над створенням позитивного образу викладача; (13) частіше пропонувати форми роботи, спрямовані на кооперацію студентів; (14) намагатися краще ознайомитись з особистостями членів групи; (15) пояснювати студентам необхідність виконання запропонованого завдання для розвитку їхньої компетентності.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати дослідження можуть використовуватись на заняттях з іноземної мови у вищій школі для розвитку внутрішньої мотивації студентів до оволодіння знаннями та набуттям практичних навичок та для зменшення впливу на них зовнішнього стимулювання. Розроблені рекомендації також можуть бути використані при складанні тренінгів з внутрішньої мотивації.

Список використаних джерел

1. Захарко О. Внутрішня мотивація як психологічний феномен / О. Захарко // Соціогуманітарні проблеми людини. – 2008. - №3. – С. 143–149.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2008. – 512 с.
3. Климчук В. Тренинг внутренней мотивации / В. Климчук. – СПб.: Речь, 2005. – 76 с.
4. Подоляк Л. Г. Психология вищої школи: Підручник. 2-е вид. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.

5. Савчин М. В. Педагогічна психологія / М. В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007. – 422 с.
6. Ariani, D. W. Why am I burnout and engaged? The role of motivation and personality / D. W. Ariany // Journal of psychological and educational research. – 2008. - №25 (2). – P. 61–89.
7. Brophy J. Motivating students to learn /J. Brophy. – Mahwah, New Jersey; London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 2004, - 428 p.
8. Collier G. Social origins of mental ability / G. Collier. - New York: Wiley, 1994. – 300 p.
9. Csikszentmihalyi M. The evolving self: A psychology for the third millennium / M. Csikszentmihalyi. - New York: HarperCollins, 1993. – 384 p.
10. Deci E. Intrinsic motivation and self-determination in human behavior / E. Deci, R. Ryan. – New York – London: Plenum Press, 1985. – 371 p.
11. Deci E Promoting self-determined education / E. Deci, R. Ryan // Scandinavian Journal of Educational Research/ - 1994. - №38. – P. 3–14.
12. Ryan R. Agency and organization: Intrinsic motivation, autonomy and the self in psychological development / R. Ryan // Nebraska Symposium on Motivation: Developmental perspectives on motivation. Vol. 1. / J. Jacobs (Ed), - Lincoln: University of Nebraska Press, 1993, P. 1-56.
13. Ryan R. Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic definitions and New Directions / R. Ryan, E. Deci // Contemporary Educational Psychology. - 2000. - № 25. – P. 54–67.
14. Valas H. Variables affecting students' intrinsic motivation for school mathematics: Two empirical studies based on Deci and Ryan's theory on motivation / H. Valas, N. Solvik // Learning and Instruction. – 1994. - №3. – P. 281–298.

References transliterated

1. Zakharko, O (2008) Vnutrishnia motyvatsiia yak psycholohichnyi fenomen [Intrinsic motivation as psychological phenomenon]. *Sotsiohumanitarni problemy liudyny – Sociohumanitarian problems of a person*, 3, 143–149 [in Ukrainian].
2. Il'in, E. P. (2008) *Motivatsiia i motivy [Motivation and motives]*. SPb: Peter [in Russian].
3. Klimchuk, V. (2005). *Trening vnutrennei motivatsii [Intrinsic motivation training]*. SPb.: Rech [in Russian].
4. Podoliak, L. H. (2008). *Psykhologhiia vyshchoi shkoly [Psychology of higher education institutions]*. Kyiv: Kharavela [in Ukrainian].
5. Savchyn, M. V. (2007). *Pedahohichna psychologhiia [Educational Psychology]*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
6. Ariani, D. W. (2017). Why am I burnout and engaged? The role of motivation and personality. *Journal of psychological and educational research*, 25(2), 61–89.
7. Brophy, J. (2004). *Motivating students to learn*. Mahwah, New Jersey; London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers
8. Collier, G. (1994). *Social origins of mental ability*. New York: Wiley.

9. Csikszentmihalyi, M. (1993). *The evolving self: A psychology for the third millennium*. New York: HarperCollins.
10. Deci, E., & Ryan, R. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York – London: Plenum Press.
11. Deci, E., & Ryan, R. (1994). Promoting self-determined education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 38, 3–14.
12. Ryan, R. (1993). Agency and organization: Intrinsic motivation, autonomy and the self in psychological development. In J. Jacobs (Ed), *Nebraska Symposium on Motivation: Developmental perspectives on motivation* (Vol. 40, pp. 1–56). Lincoln: University of Nebraska Press.
13. Ryan, R., & Deci, E. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54– 67.
14. Valas, H., & Solvik, N. (1994). Variables affecting students' intrinsic motivation for school mathematics: Two empirical studies based on Deci and Ryan's theory on motivation. *Learning and Instruction*, 3, 281–298.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Авторське право (c) 2019 Yakutchuk Yuliia Vasylivna Якимчук Юлія Василівна

Отримано: 22.11.2019

Відрецензовано: 02.12.2019

Опубліковано: 19.12.2019

DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2019.3.4.13>